

Tyrolské elegie – Karel Havlíček Borovský

Basic Info

Téma

- cesta do Brixenu, zesměšňování vlády i policie, zároveň vyjádření smutku po domově a rodině

Motivy

- policajti, cesta, vláda, Alpy, strach, stesk po domově

Časoprostor

- 19. století, Habsburská monarchie – Německý Brod, kde byl zatčen a následná cesta do Brixenu

Kompozice

- 9 zpěvů – sloky, v každé 4 verše, retrospektivně (vypráví měsíčku svůj příběh, vzpomínky)

Literární druh

- Epika

Literární Forma

- Poezie

Literární žánr

- Satirická báseň

Vypravěč

- ich-forma

Postavy

Karel Havlíček Borovský

- ironický, odvážný, vzpurný, výsměšný, rezignovaný

Dedera

- policejní komisař, postava skutečná z děje zatčení Borovského, slepě plní úkoly, Bachův zastánce

(Rakouská policie)

- bezmyšlenkovitě plní rozkazy

Jazykové prostředky a Tropy

Organizace jazykových prostředků

- – využití lidové slovesnosti, hovorový jazyk, ustálené obraty
- – nový typ satiry – naplněna jazykově i situační komika
- – krátké sloky (čtyřveršové strofy), nejčastěji přerývaný **rým**, řečnické otázky
- – **ironie, satira** až místy **sarkasmus**: „Od všech z Vídně pozdravení, pan Bach je líbá“, „Dvě hodiny po půlnoci...mi dával žandarm u postele šťastný dobrýtro.“
- – **inverze**: „tam Dederer koupil mělnického čtyry lahvice“
- – **apostrofa** (oslovení) **měsíce**: „Svíť, měsíčku...nepospíchej...nejsem zdejší, můj měsíčku!“
- – **přirovnání**: „Bach mi píše jako doktor“, „Tak mne vábil jak Siréna“
- – **personifikace**: „kostelíček...na mne hledí“
- – **historismy až archaické výrazy**: postilion – kočí poštovních vozů; žandarm – četník, voják; vikář = církevní hodnostář, farář
- – **biblické náměty**: Jonáš a velryba, Siréna, Léthe
- – **německé výrazy**: „nejsem treu und bieder“ = věrný a řádný (rakouský občan); „zlato na krágle“ = na límci
- – **latinské výrazy**: „Ale Džog, můj černý buldog, ten je grobián, na **habeas corpus** tuze zvyklý – on je Angličan.“
 - Habeas corpus je zásada v Anglii, kdy každá zatýkaná osoba má právo na rychlé předvedení před soud, aby rozhodl o oprávněnosti zatýkání, jinými slovy jde o všeobecné označení zákazu zatknout občana bez soudního rozhodnutí. Proto Džog na „slavný ouřad“ štěkal, protože chtěli Borovského deportovat bez tohoto práva. Borovský ironicky reaguje tím, že psovi hodil pod postel říšský zákoník, který takový výraz evidentně nezná. Pes už pak následně „ani nekvik“.
- – **hovorové výrazy**: „dobrýtro“, „již ani nekvik“, „ouřad“
- – **oktrojovaná ústava** = oktrojírka = ústava vnucená, tzn. vydaná z rozhodnutí panovníka bez souhlasu zastupitelského orgánu, u nás se tak označují ústavy z roku 1848 a 1849, které nenaplnily předrevoluční představy Čechů

Veršová skladba

- Prvky LS výrazný rým a rytmus (trochej); celý příběh vypráví měsíci, který se stal jediným společníkem na jeho cestě (parodoval lid. píseň)

Hlavní myšlenka

- Autor chtěl vyjádřit svůj odpor a nepravnost činů vlády a policie. V díle vládu a policii zesměšňuje. Vláda chtěla, aby psal podle vládních představ a bylo mu nabídnuto hodně peněz, které odmítl. -> Byl deportován do tyrolského Brixenu (- město v Itálii), kde dílo napsal.
 - Nebo
- Výsměch vládě a policii a jejich kritika, obžaloba absolutistického systému za Bachova režimu, v němž jedinec ztratil svoji hodnotu, opovržení rakouskou vládou, boj proti reakci státu a pokrytectví.
- Netradiční pojetí **elegie** (=žalozpěvy, dojmavé): **na satiru** (elegický tón + ironie, výsměch)

Děj

V prvním zpěvu Borovský promlouvá k měsíci v Brixenu.

Druhý zpěv vypráví o „návštěvě“ policajtů. Dvě hodiny po půlnoci přicházejí s dopisem z Vídně od pana Bacha.

Ve třetím zpěvu Borovský čte dopis, dozvídá se, že prý kvůli jeho zdraví musí odjet do Brixenu.

Zpěv čtvrtý – Policajti mají naspěch a radí mu, aby si s sebou nebral žádné zbraně, ochraňovat ho budou oni.

V pátém zpěvu mluví o loučení s rodinou.

Šestý zpěv – Za dohledu četníků vyráží na cestu.

Sedmý zpěv – Dál vypráví o cestě a městech, hradech, které cestou potkal. Zároveň si utahuje ze svých „strážců“.

V osmém, nejdelším zpěvu vypráví o tom, jak se splášili koně a policajti vyskákali z kočáru, nechybí ani narážka. Do Brixenu přijíždí sám, policajti za ním pěšky.

Devátý zpěv – Borovský přijel do Brixenu, je vězněn.

Autor

Basic Info

- vl. jménem Karel Havlíček, Borovský je odvozen od jeho místa narození Borová
- básník, novinář a politik
- považován za zakladatele české žurnalistiky, satiry a literární kritiky
- vystudoval gymnázium a filozofii v Praze
- poté vstoupil do arcibiskupského semináře, z něhož později byl vyloučen
- odjel do Ruska a pracoval jako vychovatel, kriticky hodnotil ruské společenské poměry
- zakladatel Národních novin, kde postavil odpor proti vládě
- byl vykázán z Prahy, usadili se s rodinou v Kutné Hoře, zde vydával veřejný časopis proti vládě Slovan
- bylo mu nabídnuto hodně peněz, aby psal podle vládních představ – odmítl
- 1851–1855 – za svou novinářskou činnost byl deportován do tyrolského Brixenu v rakouských Alpách, kde napsal Tyrolské elegie, Král Lávr a Křest sv. Vladimíra
- během návštěvy rodiny se nejspíš nakazil tuberkulózou
- je mu povolen návrat do Prahy, kde krátce poté umírá

Kontext autorovy tvorby

- Obrazy z Rus – inspirováno ročním pobytem v Moskvě, kritika carské samovlády
- Křest svatého Vladimíra – groteskní děje se odehrávají zdánlivě v dávných dobách vznikajícího ruského státu (pro oklamání cenzury), ale aktualizace – kritika rakouské vlády, výsměch
- Král Lávr – narážky na dobovou situaci, satira, kritika absolutistické vlády, ale i lidské lhostejnosti a tuposti panovníků

Ostatní Autoři

Realismus

Anglie

Charles Dickens

- Oliver Twist
- David Copperfield

Rusko

Lev Nikolajevič Tolstoj

- Vojna a mír – román
- Anna Karenina – román

Nikolaj Vasiljevič Gogol

- Revizor – komedie

Francie

Honoré de Balzac

- Lidská komedie
- Otec Goriot – román

Čeští autoři

Jan Neruda

- Povídky malostranské
- Balady a romance
- Hřbitovní kvítí

Alois Jirásek

- Staré pověsti české
- Psohlavci
- Lucerna

Božena Němcová

- Babička